

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Työryhmän esitys avaa taustoittaa hyvin ennakkoinnin tarpeellisuutta ja on hyvä, että se pohjautuu koko ajan päivittyvään dataan yhteiskunnallisen ohjauksen (kriteerien tarkennus, energiatehokkuus, ICT, vihreä siirtymä, kaupungistuminen ja uudet materiaalit) lisäksi. Esitetty malli toiminee useimpien alojen kohdalta toivotulla tavalla. Esitys myös toistaa yhteiskunnallista toivetta koulutuksen tason nostamisesta niin, että yhä suurempi osa koulutetuista olisi jatkossa korkeakoulutettuja. Tämä on yleisenä kriteerinä hyvä, muttei saa johtaa ammatillisen koulutuksen arvostuksen heikentymiseen, vaan pikemminkin laadukkaampana väylänä kohti ammattikorkeaa.

Rakennusallalla toimijana haluan nostaa esiin huomion siitä sen miten vahvasti ennuste pystyy arvioimaan esimerkiksi rakentamisen alalla tarvittavan koulutuksen määrän, kun ala on hyvin suhdanneherkkä ja työvoimavaltainen.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Rakennusalan näkökulmasta on tärkeää, että alan peruskoulutus on laadukasta ja saavutettavissa. Valtaosa rakentamisesta tapahtuu ja jatkossa vielä vahvemmin ns. ruuhka Suomessa. Se tarkoittaa, että alueella pitää olla riittävästi opiskelupaikkoja, mutta samaan aikaan niitä tarvitaan myös muun Suomen suurissa keskuksissa.

Keskustelut koulutuksen järjestäjien ja rakennusalan yrittäjien kanssa ovat vahvistaneet sen, että työnantajat arvostavat kokonaista tutkintoa (jossa lähiopetus on keskiössä) yksittäisten osien sijaan. Sen nähdään antavan riittävän pohjan alalla työskentelyyn ja mahdollistaen myös jatko-opiskelun korkeakoulun puolelle. Pidämme Rakennusliitossa tärkeänä, että ns. insinööritutkinnon opiskelijoilla on myös suorittavan työn kokemusta. Se antaa välineet laajapohjaisempaa työnjohtamiseen pelkän projektijohtamisen sijaan rakennusallalla.

Kuten mainittua rakennusalalla työtilanne elää pitkälti suhdanteiden mukaan. Nousukaudella nähdään siirtymää muun muassa muualta teollisuudesta ja palvelualalta rakentamiseen ja taantumassa toiseen suuntaan. Jos suhdanteet vaihtelevat nopeasti ei monivuotinen koulutus pysty parhaalla tavalla ratkaisemaan asiaa. Tällaisissa tapauksissa aikuisopiskelijoiden osalta ammatillista tutkintoa pitäisi täydentämään osilla mahdollisimman joustavasti aivan kuten koulutuksen ennakkoinnin raportissa todetaan. Siksi onkin varsin ristiriitaista, että pääministeri Orpon hallituksen aikana jatkuvan oppimisen resursseja ja mahdollisuuksia on heikennetty merkittävästi. Tämä koulutuspolitiikka ei ole kestävä ja heikentää työmarkkinoiden toimivuutta. Kannatamme resurssien vahvistamista jatkuvassa oppimisessa.

Rakennusala ei ole myöskään auringonlaskun ala, vaan rakentamista tulee tapahtumaan aina. Yhteiskunnan kehittyessä myös rakentamisen kriteerit ja tavat kehittyvät. Tämä luo painetta työssäkäyvien täydennyskoulutukselle. Ammatillisen koulutuksen reformista olemme oppineet, että emme voi odottaa, että tämä tapahtuisi automaattisesti yrityksissä. Moni niistä on karsinut koulutusta ja se vähäkin lähinnä keskittyy toimihenkilöiden kouluttamiseen. Tämäkin perustelee ammatillisten oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön tärkeyttä jatkuvan oppimisen osalta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkointimallin toteutusta

Koulutustarpeen ennakkointimalli tutkii aloja tutkintojen ja toisaalta tutkintojen tuomien tulojen näkökulmasta. Rakennusalalla perustutkinto tai ammattitutkinto voi johtaa oikein hyvään palkkaan useammassa eri ammatissa. Se selvästi osoittaa, että tutkinnoilla on merkitystä. Toisaalta samaan aikaan voi myös käydä niin, että valmistunut ei työllisty (alueelle ei työtä tai taantuma yleisesti alalla) tai sitten hän työllistyy vuokratyöryhtymän tai kevytyrittäjyyden kautta, jolloin toimeentulo ei ole kestävä. Raportissa mainitaan, ettei se pohdi niinkään alan sisäisiä kohdantoja, vaan katsoo ulkopuolelta. Tämä työ on tehtävä alan toimijoiden (työmarkkinajärjestöjen ja yritysten välillä). Tutkinto ja palkkatason nousu eivät ole aina automaatioita, joita voisi ulkopuolelta ennustaa.

Rakennusliitto kannattaa, että useammassa rakennusalan työssä vaadittaisiin tutkinto/sertifikaatti työn tekemiseen. Se parantaisi työn laatua ja mahdollistaisi paremmin tutkinnon ja palkan positiivisen suhteen

Selvää on, että tarvitsemme ennustettavuutta, mutta myös kestävä teollisuus-, koulutus- työmarkkinapolitiikkaa, joka tähtää osaamisen vahvistamiseen, kasvavaan laatuun ja sitä kautta myös parempaan toimeentuloon työntekijöille.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakkointitulosta

Yleisellä tasolla työryhmän raportti katsoo oikeaan suuntaan pohjaten numeraaliseen dataan ja on tärkeää suunnata koulutusta sinne missä se tuottaa hyvää palkkakehitystä. Samalla totean kerraten, että pelkällä ennakkoinnilla ei pystytä arvioimaan tutkinnon ja palkan suhdetta, vaan on katsottava myös alan sisälle. Tätä työtä teemme rakennusalan sisällä, jotta yrittäminen olisi kestävä, laatu kehittyisi ja koulutettuja työntekijöitä arvostetaan riittävällä toimeentulolla ja turvallisella tekemisellä.

Lohikoski Juhani
Rakennusliitto ry